

JOEEP

e-ISSN: 2651-5318
Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeep>

Araştırma Makalesi • Research Article

Algılanan İş Stresi ile Yaşam Doymumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi; Öğretim Elemanları Üzerinde Bir Araştırma

Examining the Relationship Between Perceived Job Stress and Life Satisfaction; A Research on Instructors

Zeynep Feride Olcay ^{a,*}, Nesli Kahraman Gedik ^b, Havane Tembelo ^c, Güven Özdemir ^d, Faris Kocaman ^e, Mustafa Çıkrıkçı ^f

^aDr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, ABMYO, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, 34800, İstanbul /Türkiye
ORCID: 0000-0001-5720-7350

^bÖğr. Gör., İstanbul Aydın Üniversitesi, ABMYO, Lojistik Programı, 34800, İstanbul /Türkiye
ORCID: 0000-0001-6531-8018

^cDoktora öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Bölümü, 34800, İstanbul /Türkiye
ORCID: 0000-0003-3394-4166

^dDr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, ABMYO, 34800, İstanbul /Türkiye
ORCID: 0000-0001-9616-8470

^eDr.Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, ABMYO, Muhasebe ve Vergi <Uygulamaları Programı, 34800, İstanbul /Türkiye
ORCID: 0000-0003-4688-2830

^fProf. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, İ.İ.B.F., Muhasebe ve Finans Yönetimi, 34800, İstanbul /Türkiye
ORCID: 0000-0002-2805-6079

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 29 Mayıs 2023

Düzeltilme tarihi: 21 Haziran 2023

Kabul tarihi: 22 Temmuz 2023

Anahtar Kelimeler:

Çalışma psikolojisi

Yaşam doymumu

İş stresi

ARTICLE INFO

Article history:

Received: May 29, 2023

Received in revised form: June 21, 2021

Accepted: July 22, 2023

Keywords:

Work psychology

Life satisfaction

Work stress

ÖZ

Bu çalışmada, öğretim elemanlarında algılanan iş stresi ile yaşam doymumu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Cohen ve Williamson (1988) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlaması Baltaş (1997) tarafından yapılan “İş Stresi Ölçeği” (İSÖ), Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal’ın (2016) Türkçeye uyarladığı “Yaşam Doymumu Ölçeği” (YDÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini %95 güvenle ve $\pm$ %5 hata payı ile İstanbul ilinde bulunan Vakıf Üniversitelerinde görevli 402 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Her iki ölçek de tek faktörden oluşmakta, yaşam doymumu ölçeğinde beş madde, algılanan iş stresi ölçeğinde ise on beş madde yer almaktadır. Araştırma için toplanan verilerin analizinde IBM SPSS 23 programı kullanılmıştır. Ölçekler, normal dağılım varsayımını sağlamadığından parametrik olmayan testler ile analizlere devam edilmiştir. Yapılan bu araştırmanın açıklayıcı faktör analizleri ve doğrulayıcı faktör analizleri tespit edilerek iki ölçek arasındaki korelasyon ilişkileri incelenmiştir. İncelenen ölçekler sonucunda öğretim elemanlarında algılanan iş stresi arttıkça, yaşam doymununun azaldığı sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

In this study, the "Job Stress Scale" (JSS) developed by Cohen and Williamson (1988) and adapted into Turkish by Baltaş (1997) was used to determine the relationship between perceived job stress in academic staff and life satisfaction. Additionally, the "Satisfaction with Life Scale" (SWLS) developed by Diener et al. (1985) and adapted into Turkish by Dağlı and Baysal (2016) was employed. The sample of the study consisted of 402 academic staff members from Foundation Universities located in Istanbul, with a confidence level of 95% and a margin of error of $\pm$ 5%. Both scales consisted of a single factor, with five items in the life satisfaction scale and fifteen items in the perceived job stress scale. IBM SPSS 23 software was used for data analysis. Due to the scales not meeting the assumption of normal distribution, non-parametric tests were employed for the analysis. Exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were conducted to determine the correlation relationships between the two scales. The findings of the study indicated that as perceived job stress increased in academic staff, life satisfaction decreased.

* Bu çalışmanın anket uygulaması için İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından, 13.05.2023 tarih ve 2023/05 nolu karar ile etik kurul izni verilmiştir.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: zeynepolcay@aydin.edu.tr

Atıf/Cite as: Olcay, Z.F., Gedik, N.K., Tembelo, H., Özdemir, G. Kocaman, F. & Çıkrıkçı, M.(2023). Algılanan İş Stresi ile Yaşam Doymumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi; Öğretim Elemanları Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 8(2), 22-30.

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence. Anyone may reproduce, distribute, translate and create derivative works of this article (for both commercial and non-commercial purposes), subject to full attribution to the original publication and authors.

1. Giriş

Son yirmi yılda, yükseköğretim sektörü, öğrenci sayısında hızlı bir artış, öğrencilere tüketici olarak davranmaya yoğun bir şekilde odaklanma artan ve ezici bir iş yüküne dönüşen araştırma geliri elde etmek için artan baskı dahil olmak üzere sürekli bir dizi değişiklik geçirmektedir (Franco-Santos ve Doherty, 2017; Kinman ve Wray, 2014). Akademisyenlerin çalışmalarının hacmi ve yoğunluğunun son on yılda çarpıcı biçimde arttığı açıktır (Franco-Santos ve Doherty, 2017; Kinman, 2008).

Akademisyenlerin yaptıkları işlerin anlam kazanması ve kendilerini mutlu hissedebilmeleri için yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahip olmaları gerekmektedir. İlk olarak 1961'de Neugarten vd.'nin ortaya koymuş olduğu yaşam doyum kavramı, bir kişinin beklentileri yani diğer bir deyişle ne istediği ile sahip olduğu değerlerin karşılaştırılmasıyla elde edilen durum veya sonuçtur (Özer ve Karabulut 2003). Öznel iyi oluş ve yaşam doyumunu insanların çoğu tarafından yaşamın ana amaçları olarak gösterilmektedir. Öznel iyi oluş, kişinin sahip olduğu hayatı olumlu bir şekilde değerlendirmesini gerektirmektedir. Bununla beraber pozitif duygular, tatmin, adanmışlık, bağlılık ve yaşamın anlamı beraberinde gelmektedir (Diener ve Seligman 2004). Çeşitli araştırmalar günlük hayattaki engeller, maddi olanaklar, kişisel hedefler ve kişilik özellikleri gibi faktörlerin öznel iyi oluşu etkilediğini göstermektedir (Diener vd., 2018; Akram, 2019; Alkhatib, 2020; Multisari vd., 2022). Kişisel faktörlerin yanında kültürel değerlerin de öznel iyi oluşla yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir (Rask vd., 2002). Toplumlar da gerek eğitim, gerekse çevre ve sağlık sektöründeki hizmetlerin temel amaçları öznel iyi oluşun artırılması olmalıdır (Diener ve Seligman 2004). Öznel iyi oluşun hem bilişsel hem de duygusal olmak üzere iki ana bileşeni mevcuttur. Yaşam doyumunu algısını belirleyen bileşen bilişsel olandır. Başka bir ifadeyle yaşam doyumunu mutluluğun bilişsel yönünü oluşturmaktadır (Dorahy vd., 2009). Duygusal bileşen ise olumlu ve olumsuz duygulanımları içerir (Rask vd., 2002). Öznel iyi oluşun bir bileşeni olan yaşam doyumunu, kişinin gerçek yaşam durumu ile ideal yaşam durumu arasında bireysel olarak belirlenmiş bir dizi kritere dayalı olarak karşılaştırma yaptığı yargısal bir süreçtir (Diener, 1984; Pavot ve Diener, 1993).

Phillips'e (2013) göre algılanan stres, kişinin belli bir zaman aralığında veya belli şartlarda ne derece stres altında olduğuna dair duygu ve düşüncelerini göstermektedir. Algılanan stres bireyin yaşamını nasıl ve ne kadar kontrol altında tutabildiği, zorluklarla karşılaştığında nasıl hareket edeceği ve stres karşısında kendinde hissettiği güven duygusunu kapsamaktadır. Aydın ve İmamoğlu'na (2001) göre bir olayda kişinin kendisini stres altında hissetmesi, olayın konu ve kapsamıyla ilgili değil de, bireyin bu durumu ne şekilde algıladığı ve yorumladığıyla ilgilidir. Başka bir ifadeyle, yaşanan bir olayda kişinin stresli olması, kendisinin olayı nasıl değerlendirdiği ile ilişkilidir. Hudd vd. (2000) tarafından stresin sadece bireyin sağlığı ile değil,

aynı zamanda kişinin akılcı olmayan inançları ve iyilik hali ile de ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Algılanan stres, kişisel ve çevresel zorluklarla başa çıkmadaki zorluğun genel değerlendirmesi olarak tanımlanır (Zheng vd., 2019).

Çok sayıda çalışma, algılanan stresin olumsuz duygularla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ve bunun da daha düşük yaşam doyumunu ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Cohen vd., 1983; Hamarat vd., 2001; Schiffrin ve Nelson, 2010; Spada vd., 2008). Bu araştırmanın amacı; yükseköğretim kurumlarında eğitim vermek, akademik araştırmalar yapmak ve idari sorumlulukları yerine getirmekle yükümlü olan öğretim elemanlarında ki algılanan iş stresinin yaşam doyumunu ile ilişkisini belirlemektir.

2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

İlişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışma olan araştırmada veriler hazırlanan anket formunda üç bölümden oluşmaktadır;

Birinci bölümde katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, akademik unvanı gibi sorulara ilişkin demografik bilgi formu bulunmaktadır.

İkinci bölümde, Diener vd. (1985) tarafından geliştirilen tek faktör ve beş maddeden oluşan "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmaktadır. Her bir madde 7'li derecelendirilmiş cevaplama sistemine (1: Kesinlikle Katılmıyorum – 7: Tamamen Katılıyorum) göre değerlendirilmektedir.

Üçüncü bölümde ise ölçek ise, Cohen ve Williamson (1988) tarafından geliştirilen, Baltaş (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan "Algılanan İş Stresi Ölçeği'dir". 15 sorudan oluşan ölçeğin amacı, stresi algılamının temel noktalarını ve stresle başa çıkma yollarını araştırmaktır. Ölçeklerdeki sorular 5'li likert tipindedir.

Yapılan araştırmaya İstanbul İli Vakıf Üniversitelerinde görevli 402 öğretim elemanı katılmıştır. Anket formları 2022 yılı Mayıs ayı içinde öğretim elemanlarına Google forms ile gönderilmiştir ve veriler gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Anket uygulaması için İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından, 13.05.2023 tarih ve 2023/05 nolu karar ile etik kurul izni verilmiştir.

Ölçeklerde öncelikle verilerin normal dağılımına göre betimsel istatistikler gözden geçirilerek Kruskal- Wallis H Testi ile Yaşam Doyumu ve Algılanan İş Stresi Ölçeğinin öğretim elemanlarının unvanlarına göre farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Daha sonra ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılarak, yapısal eşitlik modellemesi ile doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak yol kat sayıları tespit edilmiştir. Öğretim elemanlarındaki algılanan iş stresinin yaşam doyumunu ile ilişkisi için korelasyon analizi yapılarak, bu ilişkinin negatif yönlü olduğu tespit edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya ilişkin betimsel analizler ile ölçeklerin geçerlik

ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin analizleri aşağıda yer almaktadır.

3.1. Betimsel Analizler

Araştırmaya katılan 402 öğretim elemanının; %58,5'i (235 kişi) kadın, %41,5'i (167 kişi) erkektir. %57,7'si (232 kişi) evli, %42,3'ü (170 kişi) bekar. %36,1'i (145 kişi) 25-35 yaş aralığında, %28,4'ü (114 kişi) 36-45 yaş aralığında, %14,9'u (60 kişi) 46-55 yaş aralığında, %12,2'si (49 kişi) 56-65 yaş aralığında, %8,5'i (34 kişi) 66 yaş ve üzerindedir.

Öğretim elemanlarının araştırma yapılan kurumda toplam çalışma yıllarına bakıldığında; %43'ü (173 kişi) 0-3 yıl arası kıdeme sahip, %27,6'sı (111 kişi) 4-7 yıl arası kıdeme sahip, %13,9'u (56 kişi) 8-11 yıl arası kıdeme sahip, %15,4'ü (62 kişi) 12 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Öğretim elemanlarının meslekteki çalışma yıllarına bakıldığında ise; %29,1'i (117 kişi) 0-5 yıl arası tecrübeye sahip, %23,1'i (93 kişi) 6-11 yıl arası tecrübeye sahip, %14,2'si (57 kişi) 12-17 yıl arası tecrübeye sahip, %8,2'si (33 kişi) 18-23 yıl arası tecrübeye sahip ve %25,4'ü (102 kişi) 24 yıl ve üzeri tecrübeye sahiptir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının %9,5'i (38 kişi) araştırma görevlisi, %46,3'ü (186 kişi) öğretim görevlisi, %25,4'ü (102 kişi) doktor, %6,2'si (25 kişi) doçent, %12,7'si (51 kişi) ise profesördür.

Araştırmanın şematik görünümüne Şekil 1'de yer verilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın şematik görünümü

3.2. Normallik Varsayımı Analizi

Yaşam Doyumu ve Algılanan İş Stresi Ölçeği için normallik testi yapılmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 1: Ölçeklere Ait Normal Dağılım Analizi

	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	df	Sig.
Yaşam doyumu	,082	402	,000
algılanan iş stresi	,049	402	,022

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırma örnelemi (n=402) n > 50 olduğundan Kolmogorov-Smirnov testi sonucuna baktığımızda her iki ölçek için de (p=,000) ve p=,022) p<,05 olduğundan verilerin dağılımı ,05 anlamlılık düzeyinde normal dağılım şartını sağlamamaktadır.

3.3 Kruskal-Wallis H Testi

Kruskal- Wallis H testi için geliştirilen null hipotezi (H_0) ve alternatif hipotez (H_1) şu şekildedir;

H_0 : Yaşam Doyumu ve Algılanan İş Stresi'nin Unvan ile Arasında Anlamlı Bir Farklılık Yoktur.

H_1 : Yaşam Doyumu ile Algılanan İş Stresi'nin Unvan ile Arasında Anlamlı Bir Farklılık Vardır.

Tablo 2: Yaşam Doyumu ve Algılanan İş Stresi'nin Ünvana Göre Farklılığı

	YAŞAM DOYUMU	ALGILANAN İŞ STRESİ
Chi-Square	30,145	29,166
df	4	4
Asymp. Sig.	,000	,000

Tablo 2'de görüldüğü üzere, Kruskal- Wallis H testi sonucuna göre anlamlılık değeri (p=,000) p<,05 olduğundan H_0 hipotezi reddedilerek, yaşam doyumunun ve algılanan iş stresinin ünvana göre farklı olduğu sonucuna varılmıştır.

3.4. Güvenirlik Analizleri

Tablo 3. Yaşam Doyumu Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
,859	5

Tablo 3'te görüldüğü üzere güvenilirlik istatistiklerine göre analize dahil edilen maddelerin (N=5) tümüne ait hesaplanan Cronbach's Alpha güvenirlilik katsayısı (a=859) 0,70'den büyük hesaplandığından dolayı bu maddelerden elde edilmiş olan puanların güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Tablo 4. Algılanan İş Stresi Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
,861	15

Tablo 4'de görüldüğü üzere güvenilirlik istatistiklerine göre analize dahil edilen maddelerin (N=15) tümüne ait hesaplanan Cronbach's Alpha güvenirlilik katsayısı (a=861) 0,70'den büyük hesaplandığından dolayı bu maddelerden elde edilmiş olan puanların güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

3.5. Geçerlilik Analizleri

3.5.1. Algılanan İş Stresi Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi

Tablo 5. Algılanan İş Stresi Ölçeğinin Örnekleme Yeterliği Ölçüsü

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,918
Bartlett's Test of Approx. Chi-Square Sphericity		2235,983
	Df	78
	Sig.	,000

Algılanan İş Stresi Ölçeğinin incelenen maddeleri için KMO Measure of Sampling Adequacy (Örnekleme Yeterliği Ölçüsü)=,918 olduğundan KMO>,60 şartını sağlamaktadır ve örneklemeden toplanan verilerle faktör analizi yapılabileceğine karar verilmiştir. Bartlett's test of sphericity yani küresellik testi sonucunun anlamlı seviyede ($p<,001$) olması, çokdeğişkenli normallik (multinormality) şartının sağlanmış olduğu ve korelasyon matrisindeki maddeler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 6'ya göre; madde 7 ve madde 9 için Ortak Varyanslar sonucunda açıklanan varyans oranı değeri düşük (<,10)

olduğundan faktöre katkı yapmadığı sonucuna varılarak bu iki madde analizden çıkarılmıştır.

Tablo 7'ye göre; açıklanan toplam varyans Kaiser ölçütü (Faktör Sayısı=Özdeğer > 1 durum sayısı)'ne göre tek faktörlü yapı önerilmektedir. Tek faktörlü bu yapının açıkladığı toplam varyans %45,47 olup, kabul edilebilir düzeydedir.

Tablo 8'de görüldüğü üzere ölçekteki verilerden madde 7 ve madde 9 çıkarıldıktan sonra elde edilen Component Matrix incelendiğinde, tüm maddelerin ölçme aracının geçerliliğine katkıda bulunacak özellikte oldukları ($N>300$ ise, faktör yükü alt sınırı:,30) sonucuna varılmıştır (Çokluk vd., 2010; Field, 2013).

Tablo 6: Algılanan İş Stresi Ölçeğinin Ölçekteki Maddelerine Ait Ortak Varyanslar

Communalities		
	Initial	Extraction
Sorumluluklarınızı yerine getirmek için yeterli yetkinizin olmadığını hisseder misiniz?	1,000	,416
İşinizin amacı ve taşıdığımız sorumluluklar konusunda tereddüde düşer misiniz?	1,000	,545
İşinizde gelişme ve ilerleme konusunda sizin için varolan imkanlardan şüpheye düşer misiniz?	1,000	,558
Normal bir iş gününde bitirilemeyecek kadar ağır bir iş yükünüz olduğunu hisseder misiniz?	1,000	,441
Çevrenizdeki kimselerin birbirleriyle çatışan taleplerini karşılayamayacağınızı düşünür müsünüz?	1,000	,534
İşinizin gerektirdiği eğitime tam olarak sahip olmadığınızı hisseder misiniz?	1,000	,209
İşinizi yapmak için gerekli olan bilgileri elde etmek konusunda güçlüklerle karşılaşır mısınız?	1,000	,396
İşte, çevrenizdekiler tarafından hoşlanılmadığınızı ve kabul edilmediğinizi hisseder misiniz?	1,000	,275
Amirinizin sizi etkileyen karar ve davranışlarını yönlendiremediğinizi hisseder misiniz?	1,000	,454
Birlikte çalıştığınız kimselerin sizden tam olarak ne bekledikleri konusunda tereddüde düşer misiniz?	1,000	,512
Yapmak zorunda olduğunuz işin miktarının işinizin kalitesini olumsuz yönde etkilediğini düşünür müsünüz?	1,000	,556
Daha iyisinin nasıl yapılacağını bildiğiniz halde, işinizi bunun dışında yapmak zorunda kalır mısınız?	1,000	,582
İşinizin aile hayatınıza engel olduğunu hisseder misiniz?	1,000	,432

Tablo 7: Algılanan İş Stresi Ölçeğinin Açıklanan Toplam Varyansı

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5,911	45,470	45,470	5,911	45,470	45,470
2	1,279	9,837	55,307			
3	,908	6,983	62,290			
4	,762	5,858	68,148			
5	,686	5,277	73,425			
6	,588	4,521	77,946			
7	,523	4,022	81,969			
8	,486	3,740	85,708			
9	,468	3,602	89,311			
10	,417	3,210	92,520			
11	,360	2,772	95,293			
12	,322	2,478	97,771			
13	,290	2,229	100,000			

Tablo 8: Algılanan İş Stresi Ölçeğinin Bileşen Matrisi

	Component
	1
Sorumluluklarınızı yerine getirmek için yeterli yetkinizin olmadığını hisseder misiniz?	,645
İşinizin amacı ve taşıdığınız sorumluluklar konusunda tereddüde düşer misiniz?	,738
İşinizde gelişme ve ilerleme konusunda sizin için var olan imkanlardan şüpheye düşer misiniz?	,747
Normal bir iş gününde bitirilemeyecek kadar ağır bir iş yükünüz olduğunu hisseder misiniz?	,664
Çevrenizdeki kimselerin birbirleriyle çatışan taleplerini karşılayamayacağınızı düşünür müsünüz?	,731
İşinizin gerektirdiği eğitime tam olarak sahip olmadığınızı hisseder misiniz?	,457
İşinizi yapmak için gerekli olan bilgileri elde etmek konusunda güçlüklerle karşılaşır mısınız?	,629
İşte, çevrenizdekiler tarafından hoşlanılmadığınızı ve kabul edilmediğinizi hisseder misiniz?	,525
Amirinizin sizi etkileyen karar ve davranışlarını yönlendiremediğinizi hisseder misiniz?	,674
Birlikte çalıştığınız kimselerin sizden tam olarak ne bekledikleri konusunda tereddüde düşer misiniz?	,716
Yapmak zorunda olduğunuz işin miktarının işinizin kalitesini olumsuz yönde etkilediğini düşünür müsünüz?	,746
Daha iyisinin nasıl yapılacağını bildiğiniz halde, işinizi bunun dışında yapmak zorunda kalır mısınız?	,763
İşinizin aile hayatınıza engel olduğunu hisseder misiniz?	,657

Tablo 9: Yaşam Doyumu Ölçeğinin Örneklem Yeterliği Ölçüsü**KMO and Bartlett's Test**

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	,846
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	893,348
df	10
Sig.	,000

Tablo 9'da görüldüğü gibi, yaşam Doyumu Ölçeğinin incelenen maddeleri için KMO Measure of Sampling Adequacy (Örneklem Yeterliği Ölçüsü)=,846 olduğundan KMO>,60 şartını sağlamaktadır ve örneklemeden toplanan verilerle faktör analizi yapılabileceğine karar verilmiştir. Bartlett's test of sphericity yani küresellik testi sonucunun anlamlı seviyede ($p<,001$) olması, çok değişkenli normallik (multinormality) şartının sağlanmış olduğu ve korelasyon matrisindeki maddeler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 11: Yaşam Doyumu Ölçeğinin Açıklanan Toplam Varyansı

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,229	64,583	64,583	3,229	64,583	64,583
2	,628	12,562	77,145			
3	,450	8,999	86,143			
4	,406	8,121	94,264			
5	,287	5,736	100,000			

Tablo 11'e göre, açıklanan toplam varyans Kaiser ölçütü (Faktör Sayısı=Özdeğer>1 durum sayısı)'ne göre tek faktörlü yapı önerilmektedir. Tek faktörlü bu yapının açıkladığı toplam varyans %64,583 olup, kabul edilebilir düzeydedir.

Tablo 10: Yaşam Doyumu Ölçeğinin Maddelerine Ait Ortak Varyanslar

	Initial	Extraction
İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	1,000	,685
Yaşam koşullarım mükemmeldir.	1,000	,684
Yaşamımdan memnunum.	1,000	,715
Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	1,000	,644
Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1,000	,502

Tablo 10'a göre, ortak varyanslar sonucunda açıklanan varyans oranı değeri düşük ($<,10$) madde olmadığından, her bir maddenin faktöre katkı yaptığı görülmektedir.

Tablo 12: Yaşam Doyumu Ölçeğinin Bileşen Matrisi

	Component
	1
İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	,827
Yaşam koşullarım mükemmeldir.	,827
Yaşamımdan memnunum.	,846
Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	,802
Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	,708

Tablo 12'ye göre, ölçekteki verilerden elde edilen Component Matrix incelendiğinde, tüm maddelerin ölçme aracının geçerliliğine katkıda bulunacak özellikte oldukları ($N > 300$ ise, faktör yükü alt sınırı: ,30) sonucuna varılmıştır (Çokluk vd.,2010; Field, 2013).

3.6. Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi için geliştirilen null hipotezi (H_0) ve alternatif hipotez (H_1) şu şekildedir;

H_0 : Yaşam Doyumu ile Algılanan İş Stresi Arasında Anlamlı Bir İlişki Yoktur.

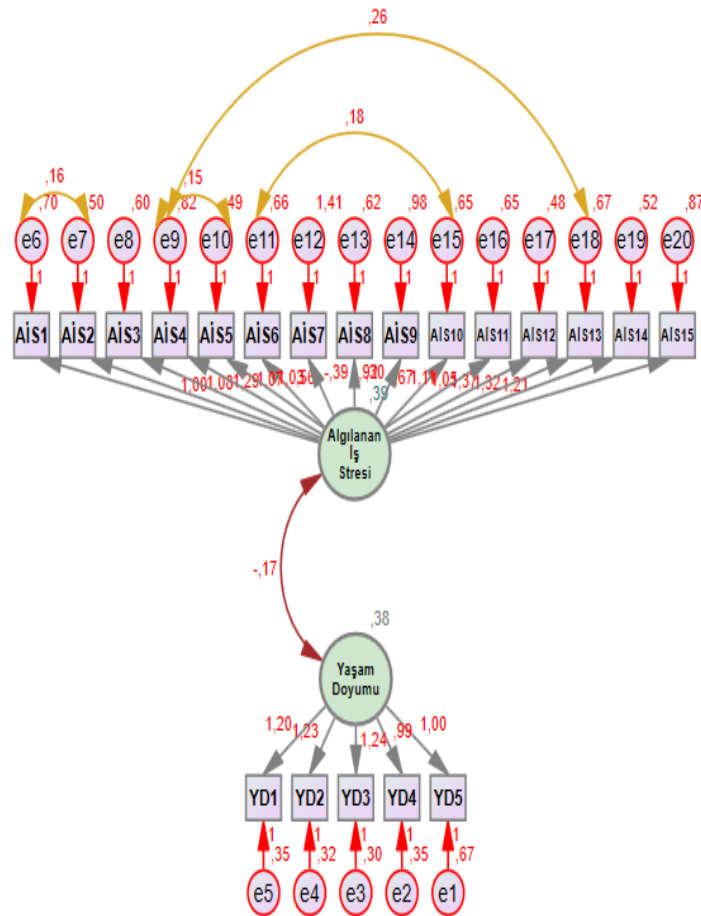
H_1 : Yaşam Doyumu ile Algılanan İş Stresi Arasında Anlamlı Bir İlişki Vardır.

Tablo 13: Spearman Korelasyon Analizi

Spearman's rho		ALGILANAN İŞ STRESİ
YAŞAM DOYUMU	Correlation Coefficient	-,364**
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	402

Tablo 13'e göre, Yaşam Doyumu ile Algılanan İş Stresi arasındaki spearman korelasyon katsayısı ($r_s = -,364$; $p = ,000$) için hesaplanan anlamlılık değeri $p < ,05$ olduğundan bu ilişki için H_0 hipotezi reddedilerek, Yaşam Doyumu ile Algılanan İş Stresi arasında anlamlı bir ilişki olduğu kararına varılmıştır. Buna göre; Öğretim elemanlarında, algılanan iş stresi arttıkça, yaşam doyumu düşmektedir.

3.7. Yapısal Eşitlik Modellemesi ile Doğrulayıcı Faktör Analizi

CMIN=426,493; DF=165; CMIN/DF=2,585; $p = ,000$; RMSEA=,063; CFI=,919; GFI=,902

Şekil 2: Yapısal Eşitlik Modellemesi Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Şekil 2'de görüldüğü üzere, Yaşam Doyumu Ölçeği için beş madde, Algılanan İş Stresi Ölçeği için ise on beş maddeli bir yapı incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda

model uyum kriterleri incelenmiş; CMIN=426,493, DF=165, $p = ,000$, CMIN/DF= 2,585, RMSEA=,063; CFI=,919, GFI=,902 olarak elde edilmiştir. Elde edilen

modelde uyum kriterlerinin istenilen sınırlar aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Ölçekteki Maddelere Ait Yol Katsayıları

			β_0	β_1	S.E.	C.R.	P
YD5	<---	Yaşam_Doyumu	0,604	1			
YD4	<---	Yaşam_Doyumu	0,723	0,994	0,088	11,328	0,000
YD3	<---	Yaşam_Doyumu	0,814	1,237	0,101	12,217	0,000
YD2	<---	Yaşam_Doyumu	0,8	1,226	0,101	12,094	0,000
YD1	<---	Yaşam_Doyumu	0,782	1,201	0,101	11,93	0,000
AİS6	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,392	0,556	0,08	6,991	0,000
AİS7	<---	Algılanan_İş_Stresi	-0,201	-0,391	0,104	-3,751	0,000
AİS8	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,589	0,921	0,094	9,802	0,000
AİS9	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,187	0,302	0,086	3,496	0,000
AİS10	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,461	0,671	0,084	8,033	0,000
AİS1	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,597	1			0,000
AİS2	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,689	1,081	0,084	12,829	0,000
AİS3	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,721	1,289	0,114	11,351	0,000
AİS4	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,594	1,071	0,109	9,822	0,000
AİS5	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,678	1,034	0,095	10,868	0,000
AİS15	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,629	1,209	0,117	10,303	0,000
AİS14	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,751	1,321	0,113	11,662	0,000
AİS13	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,722	1,375	0,121	11,36	0,000
AİS12	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,686	1,048	0,096	10,96	0,000
AİS11	<---	Algılanan_İş_Stresi	0,65	1,11	0,105	10,551	0,000

β_0 : Standart Yol Katsayıları

β_1 : Standart Olmayan Yol Katsayıları

Doğrulamayı faktör analizinde tüm maddelere ait yol katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Standartlaştırılmış yol kat sayılarına bakıldığında Yaşam Doyumu üzerinde en fazla etkiye sahip olan maddenin (YD3) madde 3 olduğu görülmektedir ($\beta_0 = 0,814$). Algılanan İş Stresi üzerinde en fazla etkiye sahip olan maddenin (AİS14) madde 14 olduğu görülmektedir ($\beta_0 = 0,751$).

4. Sonuç

Öğretim elemanlarında algılanan iş stresinin yaşam doyumu ile ilişkinin araştırıldığı bu çalışmada Kruskal-Wallis H testi ile yaşam doyumu ve algılanan iş stresinin öğretim elemanlarının unvanlarına göre değişebileceği sonucuna varılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucunda her iki ölçeğin de geçerliliği ve güvenilirliği sağladığı tespit edilmiştir. Yaşam doyumunun algılanan iş stresi ile ilişkisini incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılarak negatif anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Böylece,

öğretim elemanlarındaki yaşam doyumu arttıkça, algılanan iş stresinin düştüğü kabul edilmiştir. Pek çok araştırma, öğretmenlerin algıladıkları iş stresi ile yaşam doyumu arasında güçlü bir ilişki olduğunu iddia etmektedir (William ve Gersch, 2009). Farklı sektörlerde yapılan araştırmalarda da algılanan iş stresinin yaşam doyumu ile aralarında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir (Beeh ve Newman, 1978; Cheng ve Chan, 2008; Ocaña-Moral vd., 2021). Sonuç olarak algılanan iş stresi ve yaşam doyumu arasında güçlü bir ilişki olduğu ve iş stresinin artmasıyla yaşam doyumunun azaldığı birçok araştırma tarafından desteklenmektedir. Ölçeklerin doğrulamayı faktör analizleri sonucu, CMIN/DF= 2,585 ; RMSEA=,063; CFI=,919, GFI=,902 değerleri kabul edilebilir uyum sağladığı sonucuna varılmıştır. Standartlaştırılmış yol kat sayılarına bakıldığında Yaşam Doyumu üzerinde en fazla etkiye sahip olan maddenin ‘ Yaşamımdan memnunuz’ maddesi olduğu, Algılanan İş Stresi üzerinde en fazla etkiye sahip olan maddenin ise ‘ Daha iyisinin nasıl yapılacağını

bildiğiniz halde, işinizi bunun dışında yapmak zorunda kalır mısınız?’’ maddesi olduğu görülmüştür.

Gerek akademik gerekse idari sorumlulukları bulunan, öğrencilere fiziksel ve davranışsal açıdan rol model olan öğretim elemanlarının yaşam doyumlarının yüksek olması için iş stresinin azaltılması yönünde üniversitelerin çeşitli çalışmalar yapması gerekliliğine inanılmaktadır. Öğretim elemanlarının iş yüklerinin dengelenmesi, sosyal açıdan etkin olmalarına olanak sağlanması, motivasyon artırıcı organizasyonların yapılması ve bunların yanı sıra stresle baş edebilme konusunda eğitimlerin verilmesi, öğretim elemanlarının ofis egzersizleri yapmaya teşvik edilmesi iş stresinin azaltılmasına yardımcı olacaktır (Arslan ve Acar, 2013; Baştuğ, 2021). Ekonomik faktörlerin yanı sıra, dersliklerin fiziki yeterliliği, kişisel bir ofise sahip olma imkanı, kişisel ofis donanımı ve ergonomisi ile araştırma yapmak için uygun altyapı gibi işyerinin fiziksel koşulları da öğretim elemanlarının motivasyon düzeylerini olumlu etkileyen unsurlardır (Zeynel ve Çarıkçı, 2017). Öğretim elemanlarının mesleki şartlarını iyileştirmek motivasyonlarını artıracak gibi streslerini de azaltacaktır. Böylece bu durum üniversite öğrencilerini (Wang vd., 2015) dolayısıyla toplumu olumlu etkileyebilecektir. Devlet üniversiteleri ya da daha geniş bir örneklem grubu üzerinde uygulanarak elde edilen yapının doğrulanıp doğrulanmadığının test edilerek araştırmanın kapsamı genişletilebilir. Bu şekilde elde edilen bulgular, politika yapımcılarla paylaşılabilir ve çalışanların iyi oluşu, iş stresi ve yaşam kalitesi ile ilgili doğru kararlar almalarına yardımcı olabilir.

Kaynakça

- Akram, M. (2019). Psychological Wellbeing of University Teachers in Pakistan. *Journal of Education and Educational Development*, 6(2), 235-253. <https://doi.org/10.22555/joeeed.v6i2.2473>.
- Alkhatib, M. A. H. (2020). Investigate the Relationship between Psychological Well-Being, Self-Efficacy and Positive Thinking at Prince Sattam Bin Abdulaziz University. *International Journal of Higher Education*, 9(4), 138-152. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n4p138>.
- Arslan, R., & Acar, B. N. (2013). A Research on Academics on Life Satisfaction, Job Satisfaction and Professional Burnout. *Suleyman Demirel University Journal Of Faculty Of Economics & Administrative Sciences*, 18(3).
- Aydın, B., & İmamoğlu, S. (2001). Stresle başa çıkma becerisi geliştirmeye yönelik grup çalışması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, (41-52).
- Bastug, G. (2021). Investigation of Life Satisfaction and Work Stress in Employees Doing Office Exercise. *Progress in Nutrition*. <https://doi.org/10.23751/pn.v23iS1.11071>.

- Beehr, T. A., & Newman, J. E. (1978). Job stress, employee health, and organizational effectiveness: A facet analysis, model and literature review. *Personnel Psychology*, 31(4), 665-699.
- Cheng, G. H., & Chan, D. K. (2008). Who suffers more from job insecurity? A meta-analytic review. *Applied Psychology*, 57(2), 272-303.
- Cohen, S., Kamarck, T., & Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24(4), 385-396. <https://doi.org/10.2307/2136404>.
- Cohen, S., & Williamson, G. (1988). Perceived Stress in a Probability Sample of the United States. In S. Spacapan, & S. Oskamp (Eds.), *The Social Psychology of Health: Claremont Symposium on Applied Social Psychology* (pp. 31-67). Newbury Park, CA: Sage.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyükoztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için çok değişkenli istatistik. SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542>.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2004). Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5(1), 1-31. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00501001.x>.
- Dorahy MJ, Shannon C, Seagar L, et al. (2009) Auditory hallucinations in dissociative identity disorder and schizophrenia with and without a childhood trauma history: similarities and differences. *Journal of Nervous and Mental Disease* 197: 892-898.
- Diener, E., Oishi, S., & Tay, L. (2018). Advances in subjective well-being research. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 253-260.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage.
- Franco-Santos, M., & Doherty, N. (2017). Performance management and well-being: A close look at the changing nature of the UK higher education workplace. *The International Journal of Human Resource Management*, 28(16), 2319-2350. <https://doi.org/10.1080/09585192.2017.1334148>.
- Hamarat, E., Thompson, D., Zabrocky, K. M., Steele, D., Matheny, K. B., & Aysan, F. (2001). Perceived stress

- and coping resource availability as predictors of life satisfaction in young, middle-aged, and older adults. *Experimental Aging Research*, 27(2), 181–196. <https://doi.org/10.1080/036107301750074051>.
- Kinman, G. (2008). Work stressors, health and sense of coherence in UK academic employees. *Educational Psychology*, 28(7), 823–835. <https://doi.org/10.1080/01443410802366298>.
- Kinman, G. & Wray, S. (2014). Emotional Labor and Job Satisfaction in the UK Teachers: The Role of Workplace Social Support. *Journal of Educational Psychology*, 31(7), 843-856.
- Multisari, W., Rachmawati, I., Hidayatur, R., Diniy, B., Priambodo, A., & DaCosta, A., (2022). Psychological well-being of students in completing their final projects. *Pegegog Journal of Education and Instruction*, 13(1), 259–266. <https://doi.org/10.47750/pegegog.13.01.28>.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., & Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16, 134–143. <https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>.
- Ocaña-Moral, M. T., Gavín-Chocano, Ó., Pérez-Navío, E., & Martínez-Serrano, M. D. C. (2021). Relationship among Perceived Stress, Life Satisfaction and Academic Performance of Education Sciences Students of the University of Jaén after the COVID-19 Pandemic. *Education Sciences*, 11(12), 802.
- Özer, M., & Karabulut, Ö. Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Geriatrics*, 6(2), 72-74.
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164–172. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.5.2.164>.
- Phillips, A. C. (2013). Perceived Stress. In M. D. Gellman & J. R. Turner (Eds.), *Encyclopedia of Behavioral Medicine*. Springer.
- Schiffirin, H. H., & Nelson, S. K. (2010). Stressed and happy? Investigating the relationship between happiness and perceived stress. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 11(1), 33–39. <https://doi.org/10.1007/s10902-008-9104-7>.
- Spada, M. M., Nikčević, A. V., Moneta, G. B., & Wells, A. (2008). Metacognition, perceived stress, and negative emotion. *Personality and Individual Differences*, 44(5), 1172–1181.
- Wang, Y., Ramos, A., Wu, H., Liu, L., Yang, X., Wang, J., & Wang, L. (2015). Relationship between occupational stress and burnout among Chinese teachers: a cross-sectional survey in Liaoning, China. *International archives of occupational and environmental health*, 88(5), 589-597.
- Williams, M., & Gersh, I. (2004). Teaching in mainstream and special schools: are the stressors similar or different? *British Journal of Special Education*, 31(3), 157-162.
- Zeynel, E., & Çarıkçı, İ. H. (2017). Akademiyenlerin Mesleki Motivasyon Algı Düzeyini Ölçmeye Yönelik Bir Mesleki Motivasyon Ölçeğinin Tasarımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (3), 125-148. <https://doi.org/10.18037/ausbd.417286>.
- Zheng, Y., Zhou, Z., Liu, Q., Yang, X., & Fan, C. (2019). Perceived stress and life satisfaction: a multiple mediation model of self-control and rumination. *Journal of Child and Family Studies*, 28(11), 3091-3097.

Extended Summary

In the past two decades, the higher education sector has undergone a continuous series of changes, including a rapid increase in student enrollment, a strong focus on treating students as consumers, and an increasing and overwhelming workload to generate research income (Franco-Santos & Doherty, 2017; Kinman & Wray, 2014). In order for academics, who are responsible for teaching, conducting academic research, and fulfilling administrative responsibilities in higher education institutions, to find meaning in their work and feel happy, they need to have a high level of life satisfaction.

The aim of this research is to determine the impact of perceived job stress on life satisfaction among faculty members. In the study, the "Job Stress Scale" (JSS) developed by Cohen and Williamson (1988) and its Turkish adaptation by Baltaş (1997), and the "Satisfaction with Life Scale" (SWLS) developed by Diener et al. (1985) and its Turkish adaptation by Dağlı and Baysal (2016) were used. The sample of the study consists of 402 faculty members working in Foundation Universities in Istanbul, with a confidence level of 95% and a margin of error of $\pm 5\%$. IBM SPSS 23 program was used for data analysis in the study.

Among the 402 faculty member participants, 58.5% (235 individuals) are female, and 41.5% (167 individuals) are male. Furthermore, 57.7% (232 individuals) are married, while 42.3% (170 individuals) are single. In terms of age distribution, 36.1% (145 individuals) are between 25-35 years old, 28.4% (114 individuals) are between 36-45 years old, 14.9% (60 individuals) are between 46-55 years old, 12.2% (49 individuals) are between 56-65 years old, and 8.5% (34 individuals) are 66 years old and above. When it comes to the total years of work experience at the research institution, 43% (173 individuals) have 0-3 years of experience, 27.6% (111 individuals) have 4-7 years of experience, 13.9% (56 individuals) have 8-11 years of experience, and 15.4% (62 individuals) have 12 years and above of experience. As for their years of experience in the profession, 29.1% (117 individuals) have 0-5 years of experience, 23.1% (93 individuals) have 6-11 years of experience, 14.2% (57 individuals) have 12-17 years of experience, 8.2% (33 individuals) have 18-23 years of experience, and 25.4% (102 individuals) have 24 years and above of experience. In terms of academic titles, 9.5% (38 individuals) are research assistants, 46.3% (186 individuals) are lecturers, 25.4% (102 individuals) are doctors, 6.2% (25 individuals) are associate professors, and 12.7% (51 individuals) are professors.

Due to the assumption of non-normal distribution of the scales, non-parametric tests were used for the analysis. The results of the Kruskal-Wallis H test revealed that life satisfaction and perceived job stress may vary depending on the academic titles of the faculty members.

Exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were conducted to examine the correlation relationships

between the scales. The findings indicated that as perceived job stress increases among faculty members, life satisfaction decreases. The standardized path coefficients revealed that the item "I am satisfied with my life" has the highest impact on life satisfaction, while the item "Do you have to do your job differently even though you know how to do it better?" has the highest impact on perceived job stress.

It is believed that universities should take various measures to reduce job stress and increase life satisfaction among faculty members who have both academic and administrative responsibilities and serve as role models for students. These measures may include balancing workload, facilitating social engagement, implementing motivation-enhancing organizational practices, and providing training on coping with stress.